

OBSAH :

DANE :

Daň na zrušenie

Ondrej Dostál

ŠKOLSTVO :

Reforma vzdelávania je permanentný proces

Zuzana Humajová

CIVILIZÁCIA :

Zásady pre novú vojnu ideí

Robert R. Reilly

EKONOMIKA :

Fair Trade vs. Free Trade

Dušan Sloboda

GLOSA :

Ču-čche Západu

Radovan Kazda

REFORMA VZDELÁVANIA JE PERMANENTNÝ PROCES

Zuzana Humajová

Medzinárodné prieskumy PISA (Programme for International Student Assessment) a PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study), ktoré porovnávali v krajinách OECD úroveň žiakov základných a stredných škôl v čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti, odhalili v slovenskom vzdelávacom systéme vážne nedostatky. Napriek tomu, že naše školstvo má doma i vo svete ešte stále dobrú povesť, prieskumy ukázali, že slovenskí žiaci nie sú dostatočne pripravení pre praktické uplatnenie sa v reálnom živote. Testy, ktoré obsahovali zadania vo forme jednoduchých príkazov, im ťažkosti nerobili. Problémy mali s úlohami, ktoré simulovali bežné použitie teórie v praxi. Pri zadaniach, vyžadujúcich kreatívny prístup k riešeniu problémov a logický úsudok, slovenskí žiaci zlyhávali.

Prieskumy potvrdili, že napriek reformnej rétorike sa toho oproti minulosti na našich školách veľa nezmenilo. Vďaka predimenzovaným učebným osnovám, ktoré neposkytujú ani učiteľovi ani žiakovi dostatok tvorivého priestoru, sa naše deti stále učia podľa podobného scenára ako ich rodičia. Tak ako kedysi, ešte aj dnes sú vedené viac k poslušnosti a disciplíne ako k samostatnosti a osobnej zodpovednosti. Písomky, orientované na overovanie teoretických vedomostí, sú stále najčastejšie využívaným nástrojom hodnotenia, pričom hĺbka pochopenia novej látky ostáva nepovšimnutá. Rozvíjaniu kritického myslenia, kultivovaniu komunikácie, ukotveniu preberanej látky v širšom kontexte a využitiu naučeného v praxi sa stále nevenuje dostatočný priestor. Povedané rečou Národnej správy o politike mládeže v SR pre Radu Európy z mája 2005 "Napriek proklamáciám sa zatiaľ nedarí prebudovať osnovy a štandardy výchovy a vzdelávania na všetkých typoch škôl tak, aby miesto encyklopedických poznatkov prevládalo rozvíjanie schopností, postojov a získavanie kľúčových kompetencií".

Slovenské základné a stredné školy sú stále uzavretým mikrosvetom, vytrhnutým

z reality. Napriek užitočným zmenám, ktoré si de facto vynútil proces decentralizácie verejnej správy, slovenský model vzdelávania funguje na princípe zotrvačnosti. Prenosom kompetencií na samosprávu sa síce vytvoril priestor na pozitívne zmeny v systéme financovania škôl (prešlo sa na normatívy, vďaka čomu je dnes financovanie adresnejšie a prehľadnejšie) a zodpovednosť za existenciu školy prešla z centrálnej úrovne na miestne a regionálne samosprávy, no tieto reformné kroky nemali nijaký vplyv na inováciu obsahu vzdelávania. Na to,

Mechanizmus, akým sa dnes na centrálnej úrovni určuje, čo všetko sa deti musia v jednotlivých predmetoch naučiť, evidentne nedokáže zabezpečiť potrebnú kvalitu.

aby sa naše školy stali naozaj modernými vzdelávacími inštitúciami, sú potrebné oveľa hlbšie systémové zmeny.

Ak sa chceme v úrovni vzdelávania priblížiť napríklad k Fínsku, ktoré sa v medzinárodných prieskumoch pravidelne umiestňuje na tých najvyšších priečkach, musíme mať odvahu zmeniť náš vzdelávací systém od základov. Fenomén jednotnej školy by mal vymiznúť nielen z našej legislatívy, ale aj z našej mysle. Mechanizmus, akým sa dnes na centrálnej úrovni určuje, čo všetko sa deti musia v jednotlivých predmetoch naučiť, evidentne nedokáže zabezpečiť potrebnú kvalitu. Decentralizácia musí získať jasné kontúry aj v oblasti obsahu vzdelávania, čím by sa zodpovednosť za školu, za jej kvalitu a rozvoj preniesla z centra na úroveň miestnej komunity a stala by sa tak lokálnou

záležitosťou. Škola sa musí priblížiť k tým, pre ktorých tu vlastne je – k žiakom, k rodičom a v prípade strednej školy aj k potenciálnym zamestnávateľom jej absolventov.

Dobрым riešením pre slovenské školy by bol prechod na dvojúrovňový model tvorby obsahu vzdelávania. Úspešne funguje v Maďarsku, v Čechách ho práve zavádzajú do praxe. Tento model odporúčajú aj autori projektu *Milénium* (2001, východiskový koncepcný dokument reformy vzdelávania). Základným princípom nového mechanizmu tvorby obsahu je deľba zodpovednosti za to, čo sa žiaci učia, medzi štát a školu samotnú. Ak by sa podarilo uviesť takýto model do praxe aj na Slovensku, úloha štátu by sa obmedzila na definovanie tzv. "povinného obsahového minima" a zodpovednosť za konečnú podobu učebných osnov by sa preniesla na úroveň školy. Každá škola by si povinné tematické oblasti doplnila o vlastné témy a vlastné predmety tak, aby mohla ponúknuť svojim žiakom vyvážený a pritom jedinečný školský program. Takýto model tvorby obsahu by bol efektívnym nástrojom nielen na zvyšovanie úrovne jednotlivých škôl, ale aj na tvorbu optimálneho konkurenčného prostredia.

Takáto radikálna zmena by zasiahla aj ďalšie oblasti vzdelávacieho systému, ako napríklad oblasť kontroly a hodnotenia kvality škôl, možnosti prestupu medzi školami, oblasť vysokoškolského a ďalšieho vzdelávania učiteľov, model ich finančného ohodnotenia a ďalšie, s ktorými je obsah vzdelávania úzko previazaný. Reforma vzdelávania je komplexný proces, ktorého jednotlivé kroky treba starostlivo vyvážiť. Je to proces, ktorý sa nezačal dnes, ale ktorý už dávno beží a ktorý neskončí dňom prijatia nového školského zákona. Potrebné štrukturálne zmeny sú plánované na takmer desaťročie. A ak raz chceme dosiahnuť napr. úroveň Fínska, treba systém nastaviť tak, aby sa reforma vzdelávania stala permanentným procesom. *Autorka je analytička KI*

ZÁSADY PRE NOVÚ VOJNU IDEÍ Robert R. Reilly

Nechodte do vojny ideí, pokiaľ nechápete idey, proti ktorým bojujete. Vojna ideí je zápas o samotnú povahu reality, pre ktorú sú ľudia ochotní zomrieť. Takéto vojny sa vedú z hľadiska legitimacy morálky. Tak obrana vlastných ideí, ako i útok na idey nepriateľa musia byť vedené rétorikou morálky. "Os zla" je výborným príkladom, rovnako ako i "Veľký Satan". Všetky morálne rozdiely sú vo svojej podstate vlastne rozdielmi teologickými.

V tejto konkrétnej vojne je povaha nepriateľa definovaná ako nový pojem. *Islamizmus*, ktorý je rozdielny od pojmu *Islam*. Podobne ako ostatné "-izmy", i tento pojem naznačuje premenu reality. Islamizmus je ideologizáciou islamu. Čerpajúc z viacerých prúdov islamskej tradície (Chavarijítí, Ašarítí, al-Ghazalí a pod.) radikálni islamisti redujú sa Boha na jeho všemohúcnosť, sústreďujú sa výlučne na jeho neobmedzenú moc ako jediné zdôvodnenie jeho bytia. Božie "dôvody" sú pre človeka nepoznateľné. Boh káže, ako sa mu ráči. Mimo toho, čo predstavuje manifestáciu jeho vôle v každej jednej sekunde, neexistuje žiaden racionálny poriadok obsiahnutý vo vesmíre, na ktorý by sme sa mohli spoľahnúť. Tento pohľad nakoniec vyúsťuje do neodôvodnenosti, ktorá na druhej strane napokon produkuje iracionálne správanie.

Z týchto teologických dôvodov, radikálni islamskí fundamentalisti odmietajú vzťah príčiny a dôsledku. Toto odmietanie podkopalo základy modernej vedy a zastavilo vývoj myslenia v oblasti prirodzeného práva, ktoré je nevyhnutným pre ústavné a demokratické vládnutie. Je to zároveň hlavný dôvod, prečo sa časti islamského sveta stali nerozvíjajúcimi sa oblasťami. Pred niekoľkými rokmi imán v Pakistane nariadil lekárom, aby sa pri svojej práci neriadili princípmi príčiny a dôsledku. Mnoho ľudí v moslimskom svete ešte stále odmieta uveriť, že človek bol na Mesiaci. Robia tak nie preto, že by boli nevedomými, ale preto, že je to pre nich teologicky neakceptovateľné.

Radikálni islamisti prenášajú svoju verziu Božej všemohúcnosti do politiky neobmedzenej moci. Ako Božie nástroje sú využitím jeho sily. Nadradenosť sily, z ktorej je ich úsilie odvodené, si vyžaduje pošpine nie príčiny ako prostriedku pre pochopenie Boha či sveta. Keď je nadradenosť sily predpokladaná, terorizmus sa stáva ďalším logickým krokom k moci, rovnako ako to bolo pri nástupe sekulárnych ideológií 20. storočia, nacizmu a marxizmu-leninizmu. To je to, čo viedlo Usámu bin Ládina k prijatiu udivujúceho odkazu svojho duchovného krstného otca, Abdula Azzama, ktorý Usáma citoval vo videonahrávke z novembra 2001 odvysielanej po 11. septembri: "*Terorizmus je povinnosťou v Aláhovom náboženstve*".

Príama spojitosť medzi odmietnutím príčinnosti a rozvojom terorizmu je ilustrovaná v čítaniach Hasana al Banna, zakladateľa Moslimského Bratstva v roku 1928 a obdivovateľa nacizmu. Jeho denné čítania obsahujú práce Abu Hamida Al Ghazalího, autora diela *Nesúdržnosť filozofov* z 11. storočia,

napísaného na odrazenie školy Mu´ tazalítov a ich nasledovníkov, ktorí bojovali za nadradenosť príčiny. Ghazalí trval na tom, že Boh nie je viazaný žiadnym poriadkom a z toho dôvodu neexistuje žiadna "prirodzená" súvislosť medzi príčinou a dôsledkom.

Radikálni islamisti sú novou totalitou, i keď ironicky, na rozdiel od totalít 20. storočia, nie sú sekulárni. To je však len rozlíšenie bez rozdielu, keďže s ateistickými ideológmi zdieľajú vieru, že sila je prvotnou zložkou reality. Každý totalitný program vychádza z predpokladu, že neobmedzená vôľa je základom reality. Arabskí džihadistickí dobrovoľníci nešli bojovať do Iraku za fašistický režim Saddáma Husajna – cynického seku-laristu, ktorý jednoducho zmanipuloval islam podľa vlastných potrieb – len preto, aby zdieľali jeho antiamerikanizmus. Saddám Husajn a islamskí bojovníci sa stretli

Nechodte do vojny ideí, pokiaľ nechápete idey, proti ktorým bojujete. Vojna ideí je zápas o samotnú povahu reality, pre ktorú sú ľudia ochotní zomrieť. Takéto vojny sa vedú z hľadiska legitimacy morálky. Tak obrana vlastných ideí, ako i útok na idey nepriateľa musia byť vedené rétorikou morálky.

v bode, v ktorom sekulárny a teologický pohľad na neobmedzenú moc spľývajú. Podobne ako totality 20. storočia radikálni islamisti rovnako používajú tento spoločný pohľad na masakrovanie veľkých skupín ľudstva a týmto odôvodňujú ich zabíjanie – i keď v ich prípade sú to "neveriaci" na rozdiel od neárijsov či buržoázie.

Nakoľko demokracie zakladajú svoj politický poriadok na príčine a nechávajú otvorené otázky, ktoré radikálni islamisti pokladajú za definitívne zodpovedané zjavením, radikálni islamisti považujú demokracie za svojich prirodzených nepriateľov. A nech je už zmena v americkej zahraničnej politike, či pomoc prenasledovaným moslimom v Bosne, Kosove a Afganistane akákoľvek, táto stigma sa už nedá odstrániť.

Aká je teda odpoveď? Židovsko-kresťanské náboženstvo je presvedčené, že prirodzený poriadok vo vesmíre je odrazom Boha ako príčiny, nie nejakým bezbožným obmedzením Jeho všemohúcnosti, a z toho dôvodu je to pozvánkou pre skúmanie vesmíru ako prostriedku spoznať Boha. Nadradenosť príčiny v západnom myslení je základným dôvodom pre rozvoj západnej vedy a ústavného zriadenia, ktoré spoločne vychádzajú z prirodzeného práva. Nadradenosť príčiny

je zároveň zdrojom tolerance, keďže je to jedine tento svetonázor, ktorý dovoľuje v rámci seba samého argumentovať o základných otázkach svojej podstaty.

Príčina je zlučiteľná s mnohými prúdmi a školami islamu, ktoré zdieľajú tento pohľad (v skutočnosti bol tento pohľad čast o dominantným počas zlatého veku islamu) a chápu, že práve z tohto dôvodu boli niektoré časti islamského sveta akoby zmrazené v čase. Najdôležitejšou vecou je teda podpora ich rozvoja a povzbudenie prostredníctvom tretích osôb (keďže nemoslimovia nemajú možnosť byť účastníkmi diskusií), znovuzrodenia uvažovania v intenciách prirodzeného práva. Môže to, samozrejme, znieť ako ťažko pochopiteľná snaha, ale bez toho, tak ako to vie veľa moslimov, neexistuje nádej pre islamskú *Ummu* (pojem pre islamský názov spoločnosti) k vstupu do moderného sveta. Radikálni islamisti sú násilnými odporcami moslimským mysliteľom, ktorí sa hlásia k rozvoju spiacej tradície islamského prirodzeného práva, práve preto, že to pre nich predstavuje zvnútra islamu vyvierajúce potenciálne nebezpečenstvo.

Bezprecedentný akt terorizmu spôsobený radikálnymi teroristami môže pomôcť, ironicky, posunúť situáciu v rámci islamu opačným smerom, aký teroristi zamýšľali. Ako sa turecký intelektuál Haldup Gulalp vyjadril pre noviny Washington Post: "11. september sa stal rozhodujúcim momentom, ktorý zavŕšil koniec. Je úplne prirodzené považovať islam za kultúrnu a náboženskú entitu, no niečo iné je budovať na jeho základe akýsi politický projekt. Ľudia v islamskom hnutí začínajú vraviť: "Toto nemá s nami nič spoločné. Musíme sa od 11. septembra dištančovať". Nie je náhoda, že mnoho ľudí začína vraviť o liberalizme v islame. Liberálne prvky tam vždy boli; čo je politicky dôležité, je to, ako s nimi naložíme, ako ich budeme učiť". Práve na takomto myslení je založená pomoc budovaniu a dodržiavaniu netotalitného sociálneho a intelektuálneho systému v celom islamskom svete.

Afganistan demonštroval vplyv vojenského víťazstva ako silný argument voči radikálnemu islamizmu a Saddámova porážka zmieta ilúzie jeho arabských spojencov. V rámci ich teologického názoru porážka od silnejšej moci musí byť interpretovaná ako odkaz od Alaha, že sa odklonili z jeho cesty. Z tohto dôvodu, keď to bude nevyhnutné, Spojené štáty nesmú váhať s použitím sily pre eliminovanie nepriateľov na bojovom poli. No celkové víťazstvo vo vojne ideí však bude vybojované len ideami. Mnohí na Západe si nevedomujú, v akom stave sa tento spor nachádza. Budú si to však musieť čo najrýchlejšie uvedomiť. V opačnom prípade sa naše vojenské víťazstvá môžu ukázať ako prázdne.

Autor je bývalým zvláštnym poradcom prezidenta USA Ronalda Reagana (1985-1986) a bývalým riaditeľom Hlasu Ameriky (2001-2002) Písané pre magazín CRISIS, www.crisismagazine.org Preložil Ľuboš Mikuška, spolupracovník KI

DAŇ NA ZRUŠENIE Ondrej Dostál

Z istého uhla pohľadu možno dane rozdeliť na dve kategórie. Všeobecné dane zatažujú v podstate všetky subjekty, selektívne dane iba niektoré, pretože sa vzťahujú iba na určitý druh tovaru či činnosti. V ich prípade by preto mal existovať nejaký relatívne logický dôvod, prečo sú príslušný tovar či činnosť zaťažené selektívnou daňou navyše oproti iným tovarom či činnostiam.

Typickým príkladom všeobecnej dane je daň z príjmu. Platia ju všetky subjekty, ktoré majú príjem, resp. majú príjem nad určitú hranicu. Všeobecný charakter má aj daň z pridanej hodnoty, ktorá sa vzťahuje na všetky tovary či služby. Typickými selektívnymi daňami sú zasa spotrebné dane. Pri spotrebných daniach z tabaku alebo z alkoholických nápojov možno uvažovať o tom, že spoločnosť vníma fajčenie a konzumáciu alkoholu ako do istej miery problematické činnosti a snaží sa spotrebu tabaku a alkoholu obmedziť, či aspoň zaťažiť takýmto zdanením navyše. Hoci ani toto zdôvodnenie nie je celkom bez problémov (vyvstáva otázka, prečo sú takto selektívne zdaňované zrovna tieto, a nie iné "problematické" činnosti), možno ho doplniť aj o ten aspekt, že s niektorými činnosťami sú spojené pomerne veľké náklady pre celú spoločnosť – napr. liečba onkologických ochorení, ktoré majú súvis s fajčením. Ak by sme však toto zdôvodnenie prijali za určujúce, všetky

výnosy zo spotrebnej dane z tabaku by potom mali adresne smerovať do liečby ochorení spôsobených fajčením.

Jazdenie autom problematickou činnosťou nie je, pri spotrebnej dani z minerálnych olejov alebo dani z motorových vozidiel však možno tiež aplikovať zdôvodnenie cez náklady spojené s týmito činnosťami, ktoré neznášajú iba automobilisti. Ide tu o potrebu existencie ciest, ktorých výstavba a údržba je nákladnou záležitosťou. Keby cesty boli súkromné a financované prostredníctvom poplatkov, nebol by dôvod na takéto dane. Keďže to tak nie je, má nejakú logiku, že by na tieto účely verejnému sektoru ako vlastníčkovi ciest prostredníctvom selektívnej dane mali viac prispievať tí, ktorí cesty používajú.

Istú, vyššie naznačenú logiku možno nájsť aj v systéme miestnych daní, ktoré vyberajú miestne a regionálne samosprávy. Daň z nehnuteľností má viac menej charakter všeobecnej dane, ktorou sú zaťažení všetci vlastníci nehnuteľností (hoci v nerovnakej miere). Daň za psa je zasa typickou selektívnou daňou, ktorá môže mať zdôvodnenie v špecifických nákladoch súvisiacich s prítomnosťou psov najmä v mestách. V tom prípade by sa však výnosy z tejto dane mali adresne používať napr. na zabezpečovanie čistoty a čistenie verejných priestranstiev od psích výkalov. Pri dani z nevýherných

hracích prístrojov možno pripustiť argument "problematického charakteru" činnosti (hrozba vzniku gamblerských závislostí).

A pri dani za užívanie verejného priestranstva možno okrem jej všeobecnosti argumentovať tým, že ide o využívanie priestorov, ktoré sú vo vlastníctve obce, inými subjektami, teda v podstate o niečo ako prenájom vlastného majetku.

Existujú však aj miestne dane, ktoré sa vymykajú akejkoľvek logike. Príkladom je daň za predajné automaty, ktorá evidentne nie je všeobecnou daňou (je ňou zaťažený iba jeden špecifický druh podnikania). Na predajných automatoch nie je nič spoločensky nežiadúce, či problematické. Rovnako ich existencia nevytvára obciam žiadne relevantné špecifické náklady. Ak sa nachádzajú na verejnom priestranstve, možno ich zdaniť daňou za užívanie verejného priestranstva. Ak sa nachádzajú v súkromných priestoroch, neexistuje žiadny akceptovateľný dôvod pre ich osobitné zdaňovanie. Napriek tomu táto daň existuje a obce ju vyberajú. Hoci vlastne jediný "dôvod" je, že im to zákon umožňuje.

To je ale veľmi slabý dôvod pre existenciu dane. A naopak, veľmi pádný dôvod na jej zrušenie.

Autor je riaditeľ KI

FAIR TRADE VS. FREE TRADE Dušan Sloboda

Streli ste sa už s iniciatívou *Fair Trade*? Svoje miesto si hľadá už i na Slovensku. Pod týmto onačením sa v špecializovaných obchodoch predávajú najmä potraviny – káva, čaj, čokoláda a kakao – ale i umelecké či remeselné výrobky. Ich spoločným menovateľom je, že pochádzajú z tzv. rozvojových krajín Afriky, Ázie či Latinskej Ameriky. Ochranná známka *Fair Trade* symbolizuje formu „spravodlivého“ obchodu, ktorý spočíva v tom, že vybrané organizácie k nám dovážajú spomínané poľnohospodárske a iné produkty, ktoré vykupujú za „férové“ ceny priamo od producentov. Pod férovými cenami si treba predstaviť garantované ceny nezávislé na výkyvoch trhu, dohodnuté na úrovni vyššej, než reálne určuje trh. Následne spočíva na spotrebiteľovi voľba slobodne sa rozhodnúť, či si takýto výrobok kúpi a zároveň tak prispeje i na myšlienku „spravodlivého“ obchodu. Potiaľ by sa táto iniciatíva mohla zdať férová.

Demagogická je však argumentácia, na ktorej sú idey *Fair Trade* postavené. Úlohou je „obchádzať obchodné medzičlánky – bežných dovozcov a vývozcov, ktorí sú často súčasťou nadnárodných firiem a zneužívajú postavenie pestovateľov,“ preto iniciatíva zaručuje, že „platby za vykupované komodity idú priamo k pestovateľom a nie cez mnohé obchodné medzičlánky,“ čím sa dospeje k „zvyšovaniu ich príjmov a vymaneniu sa spod závislosti na nadnárodných spoločnos-

tiach.“ Inak povedané – za chudobu v krajinách tretieho sveta môže démonický trh a globalizácia. Je to však naozaj tak? Neprospeľa by poľnohospodárom v tzv. rozvojových krajinách skôr liberalizácia svetového obchodu a odstránenie trhových deformácií? Poľnohospodárstvo je totiž v globálnom meradle stále silne „chránené“ oblasťou medzinárodného obchodu. Štáty EÚ či USA sa pred prílevom lacnejších potravín z krajín „Juhu“ zabezpečujú sústavou dovozných ciel. Ak však africkí, ázijskí či latisko-americkí farmári predsa len prekonajú túto bariéru, čaká na nich ďalšia. V EÚ je ňou neslávne známa *Spoločná poľnohospodárska politika* (CAP) a miliardy eur vyplácaných jej prostredníctvom formou dotácií pre tých „našich“ agropodnikateľov. Pri takejto cenovej „konkurencii“ je priam nemožné uchádzať sa o spotrebiteľa. V rámci apelu iniciatívy *Fair Trade* sa však akosi nenašlo miesto, aby boli „sociálne a environmentálne uvedomelí občania, ktorí si uvedomujú svoj podiel zodpovednosti na medzinárodnom obchode,“ upozornení i na zmienené negatíva politiky EÚ, ktorá rozvojové krajiny vlastne v ich zaostalosti nepriamo udržiava. Na druhej strane sa však dozvieme, že káva s ochrannou známkou *Free Trade* sa pije i v Európskom parlamente...

Zhrnuté z pohľadu Stredoeurópana – ak sa rozhodnete kúpiť niektorý z produktov

Fair Trade, zamyslite sa nad nasledovným: okrem platby, ktorej časť v dobrej viere kúpou zasielate ako podporu onému farmárovi, zároveň nemalú sumu z Vašej peňaženky ťahajú i agrodotácie, ktoré spolu s protekcionizmom EÚ vo forme dovozných ciel nielenže predražujú potraviny, ale tiež bránia v prístupe na trh – a teda v rozvoji – i tomu farmárovi, ktorého „uvedomele“ svojou kúpou mienite podporiť. Nehovoriac o tom, že z Vašich daní sa zároveň realizuje i tzv. rozvojová pomoc EÚ, ktorá podkopáva „Vášmu“ farmárovi nohy narúšaním trhu v jeho rodnej krajine.

Prebíhajúce rokovania WTO stroskotávajú na neochote EÚ a USA znížiť subvencie poľnohospodárom. USA však predstavili 10. októbra 2005 ponuku, podľa ktorej sú v zámoří ochotní redukovat agrodotácie o 60 percent. Na ťahu je EÚ. Rozhodnutie by mohlo padnúť už na decembrovom summite WTO v Hongkongu. Dotácie do poľnohospodárstva sú nielen škodlivé, ale i vysoko nemorálne. Ich odstránenie by prispelo k zlepšeniu situácie farmárov tretieho sveta viac, než iniciatíva *Fair Trade*. Skutočne férový je obchod realizovaný prostredníctvom slobodného trhu. Je to jednoduché: *fair trade = free trade*.

Autor je analytik KI

Ču-čche Západu Radovan Kazda

Nech mi je odpustené to chválenkárstvo, ale dovoľm si tvrdiť, že za niekoľko rokov svojej kariéry som absolvoval už dosť veľké množstvo konferencií o *trvalo udržateľnom rozvoji* (TUR) na to, aby som sa mohol pochváliť značnou dávkou imunity voči tomuto pojmu. Preto keď Úrad vlády SR nedávno usporiadal odbornú konferenciu *venovanú trvalo udržateľnému rozvoju*, bol som pripravený na všetko.

Abyste pochopili, v čom je problém: nech to znie akokoľvek zvláštne, podstatu princípu „*trvalo udržateľného rozvoja*“, ktorému sa vo svete venujú tisíce vedeckých a odborných podujatí ročne, podnes nikto neobjasnil. TUR nie je ošetrený žiadnymi kritériami a už vôbec nemá jednoznačnú definíciu. TUR je čosi ako „*vyšší princíp*“. Vymyslela ho politička, Nórika, Gro Harlem Brundtlandová v 80.-tych rokoch, keď húpala v jednej zo svojich mnohých funkcií v jednej z mnohých komisií OSN, v ktorých pôsobila (dnes hrá ligu za WHO). Teda aby sme boli presní: ona vymyslela len „*udržateľný rozvoj*“. Prívlastok „*trvalo*“ naň nalepili naši zelení niekde na ceste ku slovenskému spotrebiteľovi. Takže podľa našej Gro je udržateľný rozvoj „*taký rozvoj ľudskej spoločnosti, ktorý dokáže naplniť potreby súčasnej generácie bez toho, aby ohrozil splnenie potrieb generácií nasledujúcich, alebo bol na úkor iných krajín.*“ Inak povedané, ak sa rozhodnete ísť nakúpiť svojim deťom rožky, trvalo udržateľné je odísť z bytu dverami a

z balkóna; poschodia nezlaňovať výťahovou šachtou, ale použiť schodište; a pokiaľ je to aspoň trochu možné, na prízemí nerozpárať nožom okoloidúceho suseda, ktorý vás zabudol pozdraviť. Gro je presvedčená, že tento postoj si žiada tak ťažké a zložité intelektuálne rozhodovanie, že ho nie je možné ponechať na samotnom človeku. A v tom je gro jej problém.

Ak totiž dnes hovoríme o trvalo udržateľnom rozvoji, nie je to diskusia o posilovaní slobody a už toľko nie o čomsi tak nebezpečnom, ako je individuálna zodpovednosť. TUR je ču-čche Západu, princíp, pod ktorý sa vojde všetko, ale najmä staré boľševické páky: kontrola, regulácia a korupcia zo strany byrokratickej kliky. Na vlne TUR sa dnes vezú štátni vedeckí pracovníci, plánovači hospodárskych rozvojev regiónov, architekti programovacích období, nastavovači kritérií a zvyhodňovači špecifik. Tí na okruhu turnajov TUR (teda nikdy nekončiacom turné konferencií o tejto téme) zvestujú otrepané frázy o potrebe vládnych výdavkov na programovanie a plánovanie, o potrebe účinného boja proti nespútanému trhu.

TUR však tvorí najmä bezodná masa úradníkov, ktorí si v jeho mene mastia vrecká z vládnych výdavkov, ergo z našich daní, prostredníctvom firiem, ktorých biznis vyzerá v očiach verejnosti dostatočne „ekologicky“ (Čo takto alternatívne poľnohospodárstvo? Alebo ráčite prispieť na agroturizmus?).

Konferencia Úradu vlády SR dopadla dobre. Z ôsmich prednášateľov o trvalo udržateľnom rozvoji požadovali vládne výdavky a regulácie iba ôsmi. Čistý zásah, priatelia, TURné pokračuje v Starej Lesnej.
Autor je analytik KI

UDIALO SA

1) Dňa 14. septembra 2005 sa v Bratislave uskutočnil už v poradí 21. konzervatívny klub. Na tému *Reforma vzdelávania* s Martinom Froncom, ministrom školstva SR, diskutovali Ján Pišút, profesor fyziky na Univerzite Komenského, minister školstva v rokoch 1990 – 1992, Miron Zelina, riaditeľ Ústavu humanitných štúdií, Pedagogická fakulta UK, Bratislava, Attila Fodor, riaditeľ neziskovej organizácie Comenius – Pedagogický inštitút Univerzity J. Selyeho v Komárne a Zuzana Humajová, analytička KI. Moderátorom diskusie bol Peter Zajac, prezident KI.

2) Dňa 21. septembra 2005 boli riaditeľ KI Ondrej Dostál a analytik KI Peter Gonda hosťami diskusného klubu SKOI v Šali. Diskutovalo sa na tému *Vplyv euroústavy a Európskej menovej únie na Slovensko*.

3) V relácii Slovenskej televízie *Pod lampou* dňa 22. septembra 2005 (nielen) o vplyve aktuálnej politickej situácie na ekonomiku Slovenska a prebiehajúce reformy diskutoval Peter Gonda, ekonomický analytik KI.

4) Spolupracovník KI Michal Novota sa v dňoch 22. - 25. septembra 2005 zúčastnil v Sonntagbergu na konferencií *Toward a Free and Virtuous Society*, ktorú pripravil americký Acton Institute a rakúske organizácie Europa Institut a Townhall.at.

5) V dňoch 23. - 25. septembra 2005 sa Dušan Sloboda, analytik KI a Ľuboš Mikuška, spolupracovník KI, zúčastnili na medzinárodnom seminári *What can the EU and US do to encourage Entrepreneurship in Europe and Elsewhere?*, ktorú organizovalo the Centre for Research into Post-Communist Economics (CRCE) v slovinskom Bledě.

6) Dňa 24. septembra 2005 prednášal Peter Gonda, ekonomický analytik KI, na seminári

Centra pre európsku politiku v Bratislave na tému *Kritický pohľad na ekonomický systém – príčiny ekonomického zaostávania EÚ a alternatívny jej budúci vývoj*.

7) M. R. Štefánik, ktorého meno nesie Konzervatívny inštitút, dostal v letnej ankete týždenníka „týždeň o najväčšieho Slováka od svojich čitateľov najviac hlasov.

8) V septembri 2005 sa v médiách najmä k aktuálnym témam vo svojich textoch vyjadrovali prezident KI Peter Zajac, riaditeľ KI Ondrej Dostál a analytici KI Peter Gonda a Radovan Kazda.

PRIPRAVUJEME :

1) Dňa 7. novembra 2005 o 17:00 hod. v Mirbachovom paláci v Bratislave organizuje Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, revue Impulz a týždenník „týždeň slávnostnú prezentáciu českého prekladu knihy Whittakera Chambersa *Svädek*.

2) V dňoch 10. – 12. novembra 2005 organizuje Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, Občanský institut, Praha a Stála konferencia občianskeho inštitútu (SKOI) seminár *Podoby konzervativizmu*, ktorý sa uskutoční v Piešťanoch. Prednášateľmi sú Vojtech Belling, analytik Občanského inštitútu, Jaroslav Daniška, spolupracovník Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika a redaktor revue Impulz, Jiří Georgiev, odborný poradca Výboru Senátu Parlamentu ČR pro evropskou integraci, Peter Gonda, ekonomický analytik Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika, Roman Joch, riaditeľ Občanského

inštitútu, Peter Martinovič, právnik a podpredseda Mladých konzervatívcov, Vladmír Palko, minister vnútra SR a podpredseda KDH, Katarína Podracká, politologička, Maciej Ruczaj, publicista, Ulrich Wollner, odborný asistent na Katedre filozofických vied Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Peter Zajac, prezident Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika. Bližšie informácie o oboch podujatiach nájdete na internetovej adrese KI: www.konzervativizmus.sk.

OBJEDNAJTE SI :

Jednou z aktivít KI je i vydávanie publikácií. Všetky publikácie, vydané Konzervatívnym inštitútom M. R. Štefánika, ako i časopis Konzervatívne pohľady na spoločnosť a politiku (2000 – 2002), je možné objednať si. Ďalšie informácie o možnosti objednať si publikácie KI, vrátane ich zoznamu, nájdete na webe KI na adrese: <http://www.konzervativizmus.sk/article.php?objednajte>

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNÍKA
M. R. ŠTEFÁNIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE